

De heer L. Janssen: internetconsultatie algemene bepaling Grondwet.

Volgens de tekst van de voorgenomen algemene bepaling waarborgt de Grondwet de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten. De begrippen democratie, rechtsstaat en grondrechten staan in de tekst los van elkaar. Ik beperk me tot de begrippen rechtsstaat en grondrechten. De tekst laat ruimte voor een interpretatie waarin grondrechten niet een van de kenmerkende vereisten zijn van de rechtsstaat. Zo'n interpretatie kan gevolgen hebben voor rechtsstaat én grondrechten. Minister, Eerste Kamer, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2002), Staatscommissie Grondwet en doctrine in de rechtswetenschap zijn echter de mening toegedaan dat grondrechten en rechtsstaat zich tot elkaar verhouden als een noodzakelijk deel tot het geheel.

Van de Staatscommissie Grondwet tot en met het Eerste Kamer debat over de rechtsstaat: door niemand wordt een tekst voor de algemene bepaling voorgesteld, gevraagd of verondersteld waarin rechtsstaat en grondrechten los staan van elkaar. In de parlementaire geschiedenis komt een dergelijk voorstel, verzoek of veronderstelling dus niet voor. In het debat over de rechtsstaat is de ministeriële notitie van 17 februari 2014 aan de orde. In die notitie worden drie tekstvarianten voor de algemene bepaling besproken. De tekst van de voorgenomen algemene bepaling past bij geen van die varianten. Het is niet de middellange variant, want in deze variant vormen de laatste twee leden duidelijk een uitwerking van het eerste lid. De tekst van de voorgenomen variant past evenmin bij het tekstvoorstel van de Staatscommissie Grondwet, want dat voorstel is met uitzondering van een klein verschil in het derde lid gelijk aan de middellange variant.

De minister borduurt met de tekst van de voorgenomen algemene bepaling niet voort op de lijn zoals die blijkt uit de parlementaire geschiedenis. Hij slaat daarentegen een nieuwe weg in. In de memorie van toelichting wordt echter niet gemotiveerd hoe de voorgenomen tekst zich verhoudt tot wat in de parlementaire geschiedenis is gezegd. De tekst van de voorgenomen algemene bepaling wordt in de memorie van toelichting gemotiveerd door een beroep te doen op preambules en/of artikelen van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, het Verdrag betreffende de Europese Unie, het EU-handvest voor de grondrechten en nationale grondwetten van landen in en buiten Europa. In de debatten in de Eerste Kamer zijn die argumenten door niemand aan de orde gesteld. In die zin borduurt ook de memorie van toelichting niet voort op de lijn zoals die blijkt uit de parlementaire geschiedenis.

Concluderend is mijn advies:

1. Wijzig de tekst van de algemene bepaling zo dat daaruit duidelijk blijkt dat de grondrechten begripsmatig een noodzakelijk deel vormen van de rechtsstaat.
2. Bij ongewijzigde tekst, leg in de memorie van toelichting uit waarom niet is voortgeborduurd op de lijn zoals die blijkt uit de parlementaire geschiedenis tot nu toe.